نویسنده: سنتیاچونگ (Cynthia Chung)

منبع وتاریخ نشر : کریدل «2026-05-14».
برگردان : پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

سپر ضد تحریم چین: چگونه پکن جنگ ایران را به آزمونی برای پترویوان تبدیل می‌کند

China's counter - sanctions shield : How Beijing is turning the Iran war into a petroyuan test

سلاح تحریم‌های واشنگتن با بازاری مواجه شده است که برای منزوی کردن آن بسیار بزرگ است - و اکنون به نظر می‌رسد پکن مایل به اجرای یک دستور قانونی است

Washington's sanctions weapon is meeting a market too large to isolate – and a legal order Beijing now appears willing to enforce

Photo Credit: The Cradle

****

وقتی دونالد ترامپ،رئیس جمهور آمریکا،در ۱۴ مه، درکنارصنعتگران ارشد آمریکایی از پکن بازدید کرد، اوضاع و احوال گویای همه چیز بود. واشنگتن با تعرفه‌ها، تحریم‌های ثانویه، هزینه‌های بندری و تهدیدها بر سر گلوگاه‌های دریایی وارد شد. اما مدیران اجرایی در کنار ترامپ، ضعف پشت کمپین فشار را آشکار کردند - ایالات متحده نمی‌تواند چین را بدون اینکه به خودش آسیب برساند، از اقتصاد جهانی حذف کند.

این رویا رویی توضیح می دهد که چرا هیئت ترامپ در پکن اهمیت داشت. حضور مدیران اجرایی آمریکایی از حوزه‌های ما لی، فناوری، تولید و لجستیک، تنها نشانه‌ای از قدرت ایالات متحده نبود. این اعترافی بود به اینکه شرکت‌های آمریکایی هنوز به بازار چین، زنجیره تأمین و اکوسیستم پرداخت‌ها در همان لحظه‌ای که واشنگتن سعی در تنبیه هر سه دارد، نیاز دارند. این تناقض اکنون در مرکز بحران جهانی کنونی قرار دارد.

پکن خطوط قانونی خود را ترسیم می‌کند

این زمینه واقعی برای معماری قانونی جدید پکن است. در ۷ آوریل ۲۰۲۶، شورای دولتی چین فرمان شماره ۸۳۴، مقررات مربوط به امنیت زنجیره‌های صنعتی و تأمین را منتشر کرد. کمتر از یک هفته بعد، در ۱۳ آوریل، فرمان شماره ۸۳۵، مقررات مقابله با صلاحیت فراسرزمینی نامناسب خارجی، را صادرکرد. هر دو بلافاصله لازم‌الاجرا شدند.

این اقدامات در کنار هم، نشان‌دهنده تغییر از شکایات واکنشی چین در مورد زیاده روی ایالات متحده به یک چارچوب رسمی مقابله با تحریم ها ا ست که می‌تواند رفتار تجاری، تصمیمات مربوط به رعایت مقررات، درگیری‌های قانونی فرامرزی و تلاش‌های خارجی برای تحمیل قوانین یکجانبه بر نهادهای چینی را هدف قرار دهد.

پکن رژیم تحریم‌های واشنگتن را به یک میدان جنگ قانونی تبدیل کرده و خود را برای مجازات دولت‌ها، شرکتها ومؤسسا تی که فشارفرا سرزمینی ایالات متحده را اعمال می‌کنند، مسلح کرده است.

به همین دلیل است که جنگ ایالات متحده علیه ایران اکنون پیامدهایی بسیار فراتر از غرب آسیا دارد. این جنگ، نقش دلار را به عنوان ارز تجارت جهانی نفت آزمایش می‌کند و ظهور کانال‌های پرداخت تحت حمایت چین را که برای دور زدن سیستم ما لی غرب طراحی شده‌اند، تسریع می‌کند. در حالی که ایران در تنگه هرمز محکم ایستا ده ا ست، مذاکراتی برای نفت معا مله شده با یوان در ازای عبور ایمن از این آبراه در حا ل شکل‌گیری است. مجلس ایران همچنین رسماً اجرای عوارض تا سقف ۲ میلیون دلار برای کشتی‌های نفتی که از تنگه عبور می کنند را تصویب کرده است که احتمالاً به یوان نیز پرداخت خواهد شد.

دویچه بانک اعلام کرده است که جنگ ایران می‌تواند به ایجاد پترویوان منجر شود. این به معنای پایان سلطه ایالات متحده بر امور مالی و تجارت جهانی و به همراه آن، پایان نقش خودخوانده واشنگتن به عنوان پلیس جهان خواهد بود.

پترودلار پایه و اساس سلطه دلار در تجارت جهانی است. این امر دلار را به عنوان ارز ذخیره جهانی حفظ می‌کند و به واشنگتن «چماق بزرگ» خود را می دهد: توانایی استفاده از تحریم‌ها به عنوان سلاح، منزوی کردن افراد و نهادها و قطع ارتباط کل کشورها با تجارت جهانی.

در پاسخ به این تهدید، وزارت خزانه داری ایالات متحده هشدار دیگری صادر کرده است: هر موسسه مالی که در حال حمایت از ایران شناخته شود، ممکن است با تحریم‌های ثانویه مواجه شود. در این مرحله، این سیاست شبیه بمباران فرش اقتصادی است.

نظرسنجی

با گسترش سیستم مقابله با تحریم‌های چین، واشنگتن احتمالاً اولین چیزی را که از دست می‌دهد چیست؟

* کنترل بر تجارت نفت مبتنی بر دلار
* اهرم بر مسیرهای کشتیرانی جهانی
* توانایی اعمال تحریم‌های ثانویه
* کنترل غرب بر زیرساخت‌های استراتژیک

۳۳ رأی، ۵ روز و ۱۵ ساعت باقی مانده

پکن از بازی دفاعی دست می‌کشد –

این تهدید عمداً سیستم‌های جایگزینی را هدف قرار داده است که چین برای دور زدن تحریم‌های ایالات متحده علیه روسیه، ونزوئلا و ایران از آنها استفاده کرده است. از زمانی که ایران تحت تحریم‌های سنگین قرار گرفت، پکن در حال توسعه روش‌های تجاری است که قوانین تحریم سیستم مالی غرب را دور می‌زند.

درواقع، چین از نظر قانونی تحریم‌های یکجانبه علیه کشورها را به رسمیت نمی‌شناسد و قانون ضد تحریم‌های خارجی (AFSL) را در ژوئن 2021 تصویب کرده است.

افراد و مشاغل چینی هنوز هم می‌توانند با اقدامات ایالات متحده از سیستم مالی غرب جدا شوند. پکن نمی‌تواند مانع از دسترسی تسلیحاتی واشنگتن به شبکه‌های تحت کنترل ایالات متحده شود. اما دولت چین این اقدامات را قانونی نمی‌داند و از اجرای آنها خودداری می‌کند.

به عبارت دیگر، اگر مؤسسا ت چینی روش‌های دیگری برای تجارت با نهادهای تحریم‌شده، از جمله کشورهای تحریم شده، پیدا کنند ، دولت چین آن رفتار را به عنوان تخلف تلقی نخواهد کرد.

فرمان‌های 834 و 835 اکنون این موضع را عمیق‌تر می‌کنند. چین از اقدامات متقابل موردی به یک چارچوب قانونی جامع و چندسازمانی ضد تحریم‌ها روی آورده ا ست که قادر به رسیدگی به رفتارهای تجاری، گزینه‌های انطباق با مقررات و درگیری‌های قانونی فرامرزی است. تحریم‌های ایالات متحده، افراد، نهادها و کشورهای هد ف را تهد ید به حذف از تجارت جهانی می‌کند. اما در جهانی که به طور فزاینده‌ای به تجارت چین وابسته است، پکن به طور فزاینده‌ای کارت‌هایی را در دست دارد که واشنگتن به راحتی نمی‌تواند با آنها رقابت کند.

از آنجا که چین مشروعیت تحریم‌های یکجانبه - که عمدتاً توسط ایالات متحده اعمال می‌شود - را رد می‌کند، اکنون یک رویه قانونی برای پا سخ با تحریم‌های متقابل ایجاد کرده است. نکته مهم این است که این چارچوب اکنون به هنگ کنگ می‌رسد، که مدت‌ها به دلیل نقشش به عنوان یک مرکزحقوقی و مالی بین‌المللی، بیش از حد حساس تلقی می‌شد که به طور کامل در سیستم تحریم‌های متقابل پکن گنجانده شود.

این احکام به پکن سلاحی می‌دهد که هنگام تصویب AFSL در سال 2021 فاقد آن بود: یک سپر قانونی برای بانک‌ها، بیمه‌گران ، بنادر ، شرکت‌های حمل و نقل و پیمانکاران چینی که بین فشار ایالات متحده و قانون امنیت ملی چین گرفتار شده اند. شرکت‌های چندملیتی اکنون با معضلی روبرو هستند که واشنگتن مدت‌هاست بر دیگران تحمیل کرده است. از تحریم‌های ایالات متحده پیروی کنید و مجازات‌های چین را به جان بخرید، یا از قوانین چین پیروی کنید و با تلافی آمریکا روبرو شوید.

تحمل این تردید دشوارتر شده است. جنگ علیه ایران، تهدید ایالات متحده به تحریم‌های ثانویه و کارزار فشار بر بنادر پاناما‌ی شرکت سی کی هاچیسون ، هنگ کنگ را از یک استثنای مالی به یک مسئله امنیت ملی برای پکن تبدیل کرده است .

نفت ایران اقتصاد موازی را می‌سازد

از دل این فشار، شبکه پیچیده‌ای توسط چین و ایران برای تسویه پرداخت‌های نفتی خارج ازسیستم بانکی بین‌المللی ایجاد شده است. درواقع، این یک توافق نفت در برابر زیرساخت است که مبادله اقتصادی را با سرمایه‌گذاری استراتژیک ترکیب می‌کند، مشابه توافق چین با ونزوئلا در زمان ریاست جمهوری نیکولاس مادورو.

در ازای نفت ایران ، شرکت‌های دولتی چین از بخش‌های حمل و نقل، انرژی و زیرساخت‌های ایران حمایت می‌کنند. برآوردهای اطلاعاتی نشان می‌دهد که تقریباً 8.4 میلیارد دلار در یک سال از طریق این کانال منتقل شده است.

این شبکه جایگزین بر دو ستون اصلی استوار ا ست : سینوشور و چوکسین. سینوشور یک آژانس بیمه اعتبا رصا دراتی دولتی ا ست که از صادر کنند گا ن چینی و سرمایه‌گذاری‌های خارجی از طریق پوشش ریسک وراه‌حل‌های تأمین مالی حمایت می‌کند.

چوکسین یک نهاد مالی نیمه‌پنهان است که جریان‌های پولی بین پیمانکاران چینی و نهادهای نفتی ایران را مدیریت می‌کند و در عین حال سیستم بانکی تحت نظارت غرب را دور می‌زند.

بخش عمده‌ای از این تأمین مالی چینی به شکل اعتبار صادراتی است. تحلیلگران این ترتیبات را به عنوان «اقتصاد موازی با تحریم‌ها» توصیف می‌کنند که ابزارهای بیمه، تأمین مالی پروژه و تسویه حساب به سبک تهاتر را با هم ترکیب می‌کند. این امر به نفت ایران اجازه می‌دهد تا به حرکت خود ادامه دهد و در عین حال فشا ر غرب را به خط لوله‌ای برای زیرساخت‌های ساخته شده توسط چین تبدیل کند.

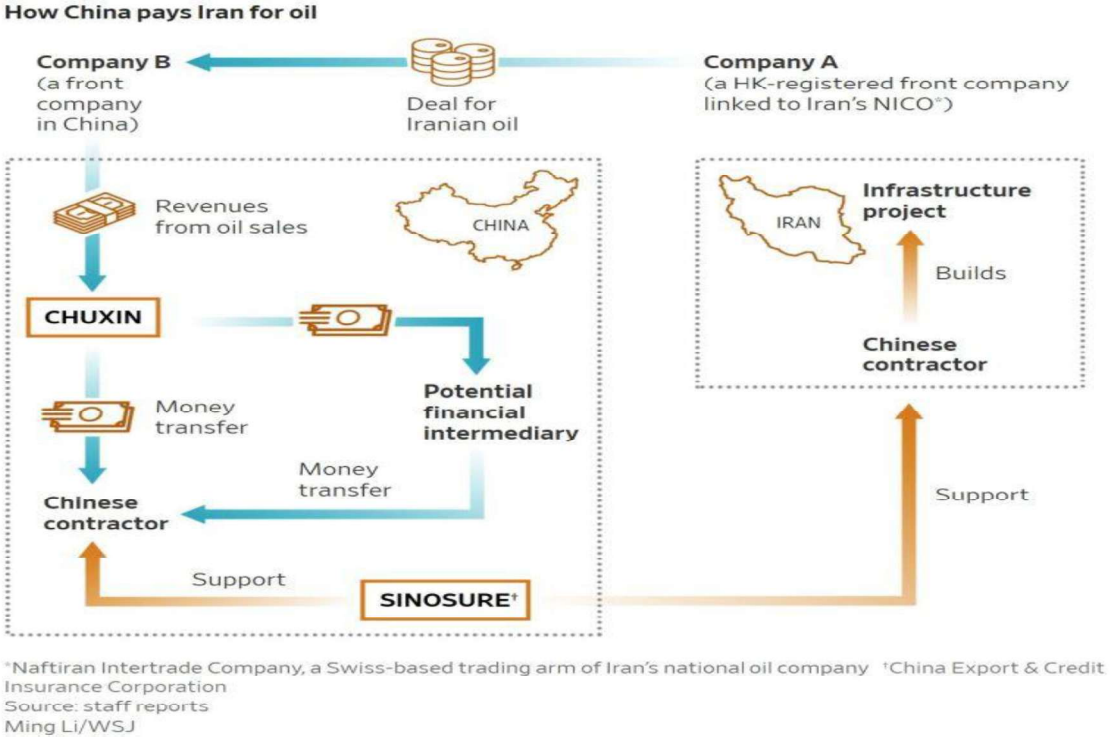

نفت ایران ازطریق مسیرهای دریایی پیچیده شامل انتقال‌های کشتی به کشتی مخفیا نه به چین می‌رسد و سپس نفت تحریم‌شده را با سایر گریدهای نفت خام آسیایی مخلوط می‌کند و ردیابی منبع رادشوارمی‌سازد. درعوض، چین با تأمین مالی پروژه‌های ساختمانی بلندمدت در داخل ایران، از جمله فرودگاه‌ها، پالایشگاه‌ها و بزرگراه‌ها - که عملاً زیرساخت‌ها را به پرداخت غیرمستقیم برای محموله‌های نفتی تبدیل می‌کند - هزینه‌ها را پرداخت می‌کند.

این همکاری بین چین و ایران نشان دهنده یک اتحاد اقتصادی آرام با هدف تغییر شکل سیستم مالی جهانی به سمت کاهش وابستگی به غرب -ایجاد یک نظم اقتصادی موازی مبتنی بر کالاها، پروژه‌ها و تأمین مالی جایگزین به جای ارز خارجی تحت کنترل واشنگتن است.

با وجود آگاهی وزارت خزانه داری ایالات متحده از این مکانیسم، تا کنون تنها تحریم‌های محدودی را بر نهادهای کوچک تر چینی اعمال کرده است. بازیگران بزرگی مانند سینوشور و چوشین همچنان دست‌نخورده باقی مانده اند – عمدتاً به دلیل درگیری عمیق آنها در اقتصاد جهانی. به همین دلیل است که ایالات متحده کل چین را تحریم نکرده است. از آنجایی که چین برای تجارت جهانی بسیار حیاتی است، این معادل تحریم اکثر جهان خواهد بود. وزن تجاری چین در حال تبدیل شدن به چتری برای کشورهای تحت تحریم‌های تسلیحاتی ایالات متحده است که به اندازه اقدامات مستقیم جنگی مخرب هستند. اگر این رویکرد همچنان گسترش یابد، می‌تواند به سنگ بنای تغییر جهانی از امور مالی دلار محور به سمت سیستم‌های اقتصادی چند مسیره تبدیل شود.

هنگ کنگ و کریدور بانک سایه

یکی دیگر از اجزای این سیستم جایگزین پیچیده توسط چینی‌ها، بانکداری سایه است. یک تحلیل وزارت خزانه‌داری نشان داد که نهادهایی در هنگ کنگ - که اکثر آنها احتمالاً شرکت‌های صوری هستند - در سال 2024 در 4.8 میلیارد دلار فعالیت مالی مرتبط با بانکداری سایه ایران انجام داده‌اند.

سال گذشته، ایالات متحده پنج شرکت دیگر در هنگ کنگ و یک شرکت در شهر شنژن در سرزمین اصلی چین را به دلیل ادعای خرید قطعات و ابزارهای غربی برای پهپادهای ایرانی تحریم کرد.

چندین مقام ارشد هنگ کنگ نیز مورد تحریم‌های ایالات متحده قرار گرفته‌اند. جان لی، رئیس اجرایی هنگ کنگ، کری لام، سلف او، و مقامات ارشد پلیس و امنیتی به دلیل اعتراض واشنگتن به نحوه برخورد آنها با اعتراضات هنگ کنگ در سال 2019 هدف قرار گرفتند.
طبق گزارش کمیسیون بررسی اقتصادی و امنیتی ایالات متحده و چین، تا نوامبر ۲۰۲۵، ایالات متحده تحریم‌های مرتبط با ایران را علیه حداقل ۳۶۶ نهاد در سرزمین اصلی چین یا هنگ کنگ اعمال کرده بود. برخی از این اهداف متهم به کمک به انتقال نفت ایران با استفاده از شرکت‌های صوری در دبی و هنگ کنگ بودند. طبق گزارش‌ها، این سیستم به این شکل کار می‌کند. پول حاصل از فروش نفت از طریق شبکه ای از شرکت‌های صوری، که اغلب از طریق موسسات مالی چینی هدایت می‌شوند، به هنگ کنگ منتقل می‌شود و سپس به ارزهای دیگر تبدیل می‌شود.

بخش عمده‌ای از پول نقد حاصل از فروش نفت به چین در حساب‌های بانکی خارج از کشور، در مراکز مالی مانند هنگ کنگ، دبی و سنگاپور با قی می ماند. وارد کنند گان و صادرکنندگان ایرانی سپس ارز خارجی را بین شرکت‌های صوری مختلف خود در دفاتر کل نگهداری شده در ایران معامله می‌کنن

این پرداخت‌ها عمدتاً ازطریق بانک‌های کوچک‌ترچینی انجام می‌شود که عملیات جهانی محدودی دارند ودرصورت تحریم شدن، ضررکمتری متحمل می‌شوند.شرکت‌های صوری که توسط ایران در هنگ کنگ و جاهای دیگر تأسیس شده‌اند، به مد یریت درآمدها کمک می‌کنند.

مقامات آمریکایی می‌گویند یکی از این بانک‌ها، بانک کونلون است. در سال ۲۰۱۲، واشنگتن کونلون را به دلیل ارائه صدها میلیون دلار خدمات مالی به بانک‌های ایرانی، از جمله انتقال پول و پرداخت اعتبارنامه‌ها، از سیستم مالی ایالات متحده قطع کرد . این مجازات، کونلون را به عنوان کانا ل ترجیحی برای تسهیل تجارت با ایران با ارز چین تثبیت کرد.

این بانک به سرعت رشد کرد. طبق اعلام وزارت خزانه داری ایالات متحده، «بخش قابل توجهی» از درآمد نفتی ایران از سال ۲۰۲۲ در کونلون واریز شده ا ست . طبق کیفرخواست‌های ثبت شده در دادگاه‌های فدرال ایالات متحده، از شرکت‌های صوری در هنگ کنگ و جاهای دیگر برای تبدیل یوان چین به دلار، یورو و سایر ارزهای خارجی مورد نیاز ایران استفاده شده است. ناوگان‌های سایه و گلوگاه‌های دریایی ناوگا ن سا یه بازوی حمل و نقل این سیستم است. این کشتی‌ها نام و پرچم خود را تغییر می دهند، سیگنال‌های GPS اشتباه گزارش می‌دهند، در تاریکی فرو می‌روند، در طول سفر خود به عنوان کشتی‌های مختلف گزارش می‌دهند و حتی سیگنال‌های ا رسالی را کپی می‌کنند تا کشتی‌های ارواح ایجاد کنند.

طبق وب سایت نظارت بر کشتی(TankerTrackers.com)، اکنون بیش از ۱۴۷۰ نفتکش به عنوان بخشی از ناوگان سایه یا تاریک طبقه‌بندی می‌شوند که تقریباً {۱۶/۳ تا ۱۹/۶} درصد از نفتکش‌هایی را که در حا ل حا ضر نفت ، فرآورده‌های نفتی و مواد شیمیا یی را در سراسر جهان حمل می‌کنند، تشکیل می‌دهد.

ناوگان سایه روسیه همچنین نفت را با روبل یا یوان چین معامله کرده است که بیشتر به تضعیف دلار نفتی منجر شده است.

این نفتکش‌های سایه اغلب از "پرچم مصلحتی" ارائه شده توسط کشورهای کوچک‌تر و غیر غربی مانند گابن،کوموریا کامرون استفاده می‌کنند. ثبت کشتی‌های کشورهای صاحب پرچم مسئول ثبت مالکیت کشتی و وام‌های تضمین شده برای کشتی‌ها و همچنین بررسی

حوادث هستند. در عوض، صاحبان کشتی هزینه‌هایی را پرداخت می‌کنند. برخی از کشورهای کوچک ثبت کشتی‌های خود را به اشخاص ثالث واگذار می‌کنند.

به نظر می‌رسد نفتکش جون تانگ که تا ژانویه ۲۰۲۴ با نام «دریاهای زیبا» و تای شان تا آگوست با نام «دریاهای زیبا» شناخته می‌شد، بخشی از ناوگان سایه چین باشد. این کشتی با پرچم کامرون، پرچم مالت، پرچم جزایر مارشال و پرچم پاناما تردد کرده است.

کشتی‌های ناوگان سایه معمولاً چندین بار مالکیت خود را تغییر می‌دهند و طبق گزارش‌ها، برای پنهان کردن هویت مالکان نهایی خود، به شرکت‌های صوری در مکان‌هایی با مقررات ثبت نام سهل‌گیرانه، مانند دبی، هنگ کنگ و جزایر مارشال، متکی هستند.

پاناما به نقطه فشار تبدیل می‌شود

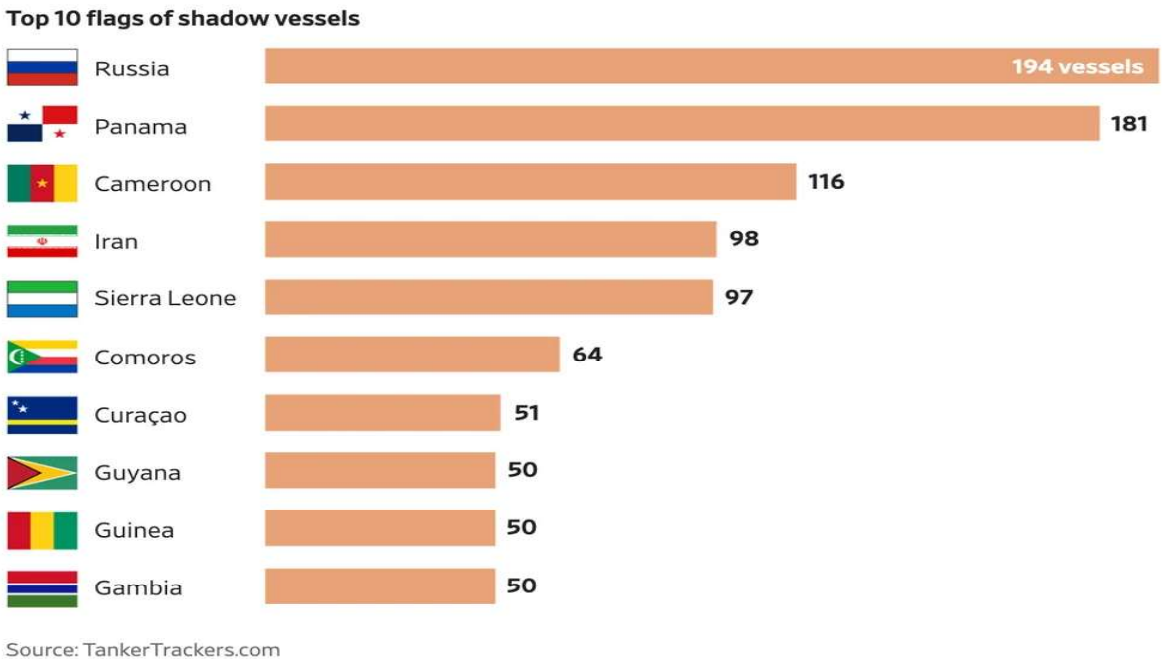

در واقع، به نظر می‌رسد پرچم پاناما دومین پرچم رایج مورد استفاده در بین کشتی‌های سایه است.

این سرنخ اصلی داستان واقعی پشت فشار ایالات متحده بر پاناما برای بیرون راندن شرکت CK Hutchison مستقر در هنگ کنگ از دو بندر خود در کانال پاناما است.

تحریم‌های ایالات متحده آنطور که مد نظر بوده، عمل نمی‌کنند. واشنگتن به طور فزاینده‌ای بهاعمال تحریم‌های یکجانبه از طریق نیروی نظامی متوسل شده است، همانطور که در ماه‌های اخیر مشاهده شد، زمانی که نیروهای آمریکایی تانکرهای سایه مانند Bella-1 را توقیف کردند.

اگر ایالات متحده نقاط گلوگاهی دریایی اصلی مانند کانال پاناما را کنترل کند، می‌تواند تحریم‌های یکجانبه را با زور اعمال کند و در عین حال حق دریافت هزینه از کشتی‌های منتخب را برای خود محفوظ می‌دارد. ترامپ پیش از این اعلام کرده بود که قصد دارد "هزینه‌های بندری" را بر کشتی‌های ساخت چین که از بنادر تحت صلاحیت ایالات متحده عبور می‌کنند، اعمال کند. این هزینه‌ها می‌تواند به ۱/۵ میلیون دلار برای هر کشتی برسد.

این منطق عمیق‌تر پشت تلاش بلک راک و MSC برای خرید ۴۳ بندر از ۵۳ بندر CK Hutchison در سطح بین‌المللی است - و اینکه چرا چین فروش را مسدود کرد.

بلک راک در زمان دولت جو بایدن، رئیس جمهور سابق آمریکا، برای کار در دولت ایالات متحده و نظارت بر مشارکت «ساخت د نیا ی بهتر» (B3W) که اکنون «شرکای زیرساخت جهانی» (GIP) نامیده می‌شود، به این کشور آورده شد. بلک راک، بزرگترین مدیر دارایی در جهان، و خریدهای زیرساختی آن مستقیماً به توافق گروه ۷ با GIP مرتبط است. این رابطه در دولت ترامپ نیز ادامه یافته است.

GIP برای تضعیف طرح کمربند و جاده چین (BRI) طراحی شده ب ود که در حال ساخت زیرساخت‌های حیاتی در سراسر جهان ا ست. GIP که رسماً متعلق به بلک راک است، اکنون در تلاش است تا زیرساخت‌های استراتژیک را خریداری یا راه‌ها یی برای تصرف آنها پیدا کند، همانطور که در پاناما مشاهده می‌شود.

پاناما که از طریق CK Hutchison و احتمالاً سیستم ناوگان سایه به هنگ کنگ متصل است، امسال با فشار شد یدی برای تصرف بنادر تحت دلایل مبهم «قانون اساسی» که به وضوح مشخص نشده‌اند، مواجه شده است. CK Hutchison به دنبال داوری است.
این جایی است که احکام آوریل چین بیشترین اهمیت را دارند. در پرونده پاناما، ادعای دولت مبنی بر اینکه این توقیف بر اساس قانون اساسی است، اعتراض مستقیم پکن به این تصمیم را دشوارتر می‌کند. اما پاناما اکنون با عواقب اقتصادی بالقوه‌ای طبق قانون چین روبرو است. پکن حق پاسخ با تحریم‌های خود را برای خود محفوظ می‌دارد. پاناما اولین کشوری نخواهد بود که به طور غیرقانونی دارایی‌های عمده چین را توقیف می‌کند.

این هشدار همچنین مستقیماً واشنگتن را هدف قرار داده ا ست. چین در حال آماده شدن برای پاسخ دادن است اگر ایالات متحده پس از ربودن مادورو از ونزوئلا، قطع دسترسی کوبا به نفت، مسدود کردن درآمد نفتی عراق و آغاز جنگ نامشروع علیه ایران در عرض تنها چند ماه، بیشتر فشار بیاورد.

اگر واشنگتن بمباران اقتصادی خود را تشدید کند، پکن اکنون یک زرادخانه قانونی برای پاسخگویی دارد.

چین در کنار سیستم پرداخت بین بانکی فرامرزی (CIPS) که به سرعت در حال رشد است و می‌تواند خارج از سوئیفت فعالیت کند، به سمت یک سیستم مالی جایگزین حرکت می‌کند که در آن کشورها می‌توانند با هر کسی که می‌خواهند تجارت کنند ، فارغ از دیکته مالی غربی که مدت‌هاست به عنوان معماری پولی امپریالیسم عمل کرده است.

جنگ علیه ایران، یک سیستم مالی موازی را به عرصه ظهور رسانده و معماری‌ای را که پیش از این در طول سال‌ها فشار تحریم‌ها ساخته شده بود و اکنون با هر تهدید جدید ایالات متحده، بیشتر آشکار می‌شود، آشکار کرده است.

با تقدیم احترامات ----------**«2026-06-25»**